

PEADIREKTOR

Ärakiri
Ärisaladused välja jäetud

ETTEKIRJUTUS

Tallinn

30. 07.2004 nr 19

Seoses AS Telset 22.03.2004.a avaldusega alustati konkurentsiseaduse § 55 lg 2 alusel Konkurentsiameti peadirektori asetäitja 22.03.2004.a käskkirjaga nr 15 kaabelleviteenuse raames konkurentsiolekorra analüüsi teleprogrammide tasulisel edastamisel tarbijatele kaabellevivõrgu kaudu Maardu linnas.

Kaebuse esitaja märgib, et AS STV alustas oma tegevust kaabelleviteenuse turul Maardus 2002.aastal. Sellel ajal tegutsesid nimetatud kaubaturul juba AS Telset ja AS NOM. Nende poolt pakutavad kaabeltelevisiooniteenuste hinnad olid 75 krooni kuus täispaketi eest ja 27 krooni kuus sooduspaketi eest.

Maardus kaabelleviteenuse turule tulles reklaamis AS STV oma teenust ülisoodsa täispaketi hinnaga 29 krooni kuus. Sellest tulenevalt oli AS Telset sunnitud alandama ka oma teenuste hinda ja pakkuma teenust kõigile oma klientidele hinnaga 30 krooni kuus.

2003.a lõpus lõpetas oma tegutsemise Maardus AS NOM ja AS STV ostis temale kuulunud kaabellevivõrgud ning saavutas turguvalitseva seisundi.

Samas ei ole AS STV oma hinnapoliitikat muutnud ja müüb teenust endiselt 29 krooni täispaketi eest kuus.

I Faktilised asjaolud

AS Telset (*edaspidi* Telset) tegutseb Maardus Sideameti poolt väljastatud kaabellevivõrgu loa nr KL01-3134 (kehtivusega 14.11.2001-14.11.2011) ja AS STV (*edaspidi* STV) kaabellevivõrgu loa nr KL02-442 (kehtivusega 09.09.2002-29.05.2012) alusel. Seega on nimetatud kaks ettevõtjat käesoleval ajal Maardu elanikele kaabellevivõrgus televisiooniprogrammide tasulise teenuse osutajad.

STV sisenes Maardu kaabellevi teenuse kaubaturule ja alustas teenuse osutamist 01.10.2002 (STV kiri 14.05.2004). Tema turuosa klientide osas on pidevalt kasvanud ning jõudnud suhteliselt lühikese ajaga turguvalitseva ettevõtja seisundisse, lepinguliste klientide arv on tõusnud alates 01.10.2002 [...] -lt %-lt [...] %-ni seisuga 01.04.2004. Samal ajal on Telset osakaal turul vähenenud [...] -lt %-lt [...] %-ni.

Arvestades Maardu piirkonna elanike piiratud arvu, saab klientide arvu suurendamine toimuda praktiliselt teise konkurendi klientide arvelt. Kui võrrelda mõlema ettevõtja majanduslikke näitajaid 2002.a ja 2003.a kohta, siis Telset kogu realiseerimise netokäive (11,667 mln kr) on vaadeldaval perioodil ligi 4 korda vähenenud, samal ajal kui STV käive (61,661 mln kr) 46 % võrra kasvanud. Telset 2003.a kogu käive moodustas ligi [...] % STV sama aasta kogu realiseerimise netokäibest. Seega võimaldab STV majandusliku võimsuse eeliseisund ja turujõud naaberturgudel pikema perioodi jooksul hoida teenuse hinda põhjendamatult madalal, mille eesmärgiks võib olla konkurendi väljatõrjumine nimetatud kaubaturult.

AS NOM (edaspidi *NOM*) esindaja A. Zaitsevi seletuste kohaselt Maardus olid NOM ja Telseti täispaketi hinnad enne STV kaubaturule tulekut 75 krooni. STV tuli Maardusse 2002.a kevadel ja hakkas võrku ehitama ning kliendile teenuste osutamise ja liitumislepingut pakkuma, reklaamides täispaketti hinnaga 29 krooni. NOM ja Telset olid samuti sunnitud konkurendi hinnapoliitikaga kaasa minema ja hakkama teenust pakkuma samal tasemel. Madalad hinnad kahjustasid NOM majanduslikku tegevust ja kuna STV-lt tuli ka pakkumine võrkude ostu kohta, otsustas NOM võrgud müüa. Telsetile tegid STV esindajad 2004.a mai lõpul-juuni algul ettepaneku müüa oma kaabelvõrgud Maardus STV-le arvestusega, et iga üleantava kliendi eest maksab STV Telsetile 2000 krooni (Telset esindaja V.Gaidušini seletus 17.07.2004).

Telset kogu kaabelviteenuse osutamine 2003.a moodustas ettevõtja käibest [...] % ja vastav teenus Maardu osas kogu kaabelviteenusest moodustas [...] %. Samuti moodustab Telset kaabelviteenuse 2003 aasta realiseerimise netokäive [...] % STV samasuguse teenuse käibest.

Telset ja STV Maardus asuvad kliendid on optilise kaabli kaudu ühendatud neid kliente teenindavate ettevõtjate Tallinnas asuva peajaama kaudu nende ettevõtjate ühtsetesse ülelinnalistesse kaabeltelevisiooni võrkudesse. Kui võrrelda konkurentide Tallinna peajaama kaudu teenindavate abonementide arvu ja korterini ehitatud teenuse pakkumisvõimaluste arvu, siis nende näitajate järgi on STV oma konkurendist Telsetist märgatavalt tugevamal positsioonil. Abonemente on STV-[...] korda ja korterini ehitatud pakkumisvõimalusi [...] korda rohkem, mis näitab STV oluliselt suuremat turujõudu kaabelviteenuse osutamisel.

Ettevõtjatelt saadud andmete ja avalikustatud hinnakirja põhjal võib teha järelduse, et Telset ja STV pakuvad Maardus oma klientidele alates 2002. aasta sügisest kaabelviteenuse täispaketti hinnaga, mis on isegi madalam teenuse omahinnast. Telset esitas Konkurentsiametile abonementtasu kuluarvestuse, kus kulude kogusumma ilma kasumit arvestamata on 65 krooni kuus, samal ajal kui praegu pakutava täispaketi hind abonemendi kohta on 29 ja 30 krooni kuus.

II Õiguslik hinnang

KonkS § 3 lg 1 kohaselt on kaubaturg hinna, kvaliteedi, tehniliste omaduste, realiseerimis- ja kasutustingimuste, tarbimis- ja muude omaduste poolest ostja seisukohal omavahel vahetatavate või asendatavate kaupade käibimise ala kogu Eesti territooriumil või selle osal. Käesoleval juhtumil on kaubaks kaabelleviteenus.

Kaabelleviteenus on kaabelleviseaduse § 2 tähenduses televisiooni- või raadiosaadete ja televisiooni- või raadioprogrammide tasuline või tasuta edastamine ostjatele kaabellevivõrgu või ühisantennisüsteemi kaudu.

Kaabelleviteenust saab ostja kasutada ja asendada ainult siis, kui nimetatud teenuse osutamiseks on teenust pakkuv ettevõtja ehitanud oma võrgu ostja (tarbija) ukseni ja seega avanud tarbijale võimaluse teenuse pakkumiseks. Ettevõtja õigus temale Sideameti poolt väljastatud kaabeltelevisioonivõrgu loa alusel võrku välja ehitada ei ole ostja seisukohalt käsitletav kasutamise- ja asendatavusvõimalusena, kuna abonendil on võimalik osta teenust ainult neilt kaabelleviteenust pakkuvatelt ettevõtjatelt, kelle võrku tema maja on ühendatud, perspektiivis ka nendelt, kes linnaosas võrku arendavad ja mitte nendelt ettevõtjatelt, kellel selles linnaosas kaabellevivõrk puudub. Seega on geograafiline kaubaturg piiritletav Tallinnas linnaosadena ja Maardu linn. Nimetatud seisukohale jõudis Konkurentsiamet ka juhtumites 21/2000 ja 05/2001.

KonkS § 3 lg 2 kohaselt kaubaturu piiritlemisel arvestatakse asendatavate kaupade käivet üldjuhul rahalises väljenduses. Kui see ei ole võimalik või otstarbekas, võib kaubaturu mahtu ja sellel tegutseva ettevõtja turuosa arvestada mõne muu võrreldava näitaja alusel.

Turguvalitsevaks ettevõtjaks loetakse KonkS § 13 kohaselt ettevõtjat, kellele kuulub kaubaturul vähemalt 40 % käibest või kelle positsioon võimaldab tal sellel kaubaturul tegutseda arvestataval määral sõltumatult konkurentidest, varustajatest või ostjatest.

Oma varasemates kaabelleviteenuse kaubaturu analüüsides (juhtum 05/01, kaabelleviteenuse kaubaturu analüüs: Kaabelleviteenus kaubaturu konkurentsiolukorra analüüs Sillamäel ja Narvas 2002.a ning Konkurentsiolukorra analüüs kaabelleviteenuse kaubaturul Narvas, Sillamäel ja Kohtla-Järvel 2003.a) on Konkurentsiamet jõudnud järeldusele, et kaabelleviteenuse kaubaturul pakuvad ettevõtjad programmide teenuspakette, mille maksumus on oluliselt erinev ja tarbijad ostavad kas ühe või mitu teenuspaketti, sõlmides vastava teenuspaketi või -pakettide kohta teenust osutava ettevõtjaga lepingu. Seetõttu on Konkurentsiamet kaabelleviettevõtjate turuosa arvestamisel võtnud aluseks abonentide arvu, aga samuti on arvestatud turuosad ukseni väljaehitatud teenuse pakkumise võimaluste arvu järgi. Tulenevalt eeltoodust pidas Konkurentsiamet otstarbekaks kaubaturu mahud ja sellel tegutsevate ettevõtjate turuosad arvestada abonentide arvu ja korteriteni välja ehitatud teenuse pakkumise võimaluste arvu järgi. Neid kriteeriume arvestades vastavad mõlemad ettevõtjad vastavad turguvalitseva ettevõtja määratlusele, sest mõlema turuosa Maardus on üle 40 %, seisuga 01.04.04.a vastavalt STV [...] % ja [...] % ning Telset [...] % ja [...] %.

KonkS § 16 p1 kohaselt on keelatud turguvalitseva ettevõtja poolt oma seisundi otsene või kaudne kuritarvitamine kaubaturul, sealhulgas otsene või kaudne ebaõiglase ostu- või müügihindade või muude ebaõiglaste äritingimuste kehtestamine.

Ettevõtja poolt turguvalitseva seisundi omamine ei tähenda, et selline ettevõtja igasugune käitumine kujutab endast turguvalitseva seisundi kuritarvitamist. Turguvalitsev ettevõtja peab konkureerima ausalt. Tõhusa konkurentsi säilitamine nõuab kaitset turguvalitsevate ettevõtjate sellise käitumise eest, mis on suunatud turult kõrvaldamisele oma turujõudu kuritarvitades.

Turguvalitseva ettevõtja selline käitumine, nagu hindade alandamine võrreldes konkurendiga eesmärgiga võita kliente ja suurendada turuosa, on üldjuhul lubatud ja konkurentidele kohane. Samas selline turguvalitseva ettevõtja käitumine, kui oma kaubale kehtestatakse pikaks ajaks ebaõiglaselt madal hind, mis on sedavõrd madal, et kahjustab konkurenti või isegi tõrjub teda kaubaturult välja võib olla käsitletav turguvalitseva ettevõtja seisundi kuritarvituseks. Selline hinnapoliitika piirab ka uute ettevõtjate kaubaturule tulekut.

NOM müüs oma kaabelvõrgud Maardus 19.jaanuaril 2004 STV-le, kuna madalad hinnad teenuse pakkumisel, mis olid tingitud konkurentide madalast hinnatasemest, mis kahjustas tema majandustegevust.

Riigikohtu otsuse 18.12.2002 kohtuasjas nr 3-3-1-66-02 punktis 26 on märgitud, et turguvalitseva ettevõtja poolt kehtestatud hind, mis ei ole mõistlikus vahekorras teenuse majandusliku väärtusega, on ebaõiglane. Teenuse majanduslik väärtus on omakorda seotud teenuse osutamiseks vajalike kuludega.

Kaabelvõrgu teenuse täispaketti (vähemalt 50 kanalit) müüvad seda teenust osutavad ettevõtjad Tallinna linnaosades konkurentsis hinnaga 59-99 krooni. Maardusse signaali viivad Telset ja STV samuti Tallinnast Lasnamäelt. Osutatava teenuse hind peab katma ettevõtja kulud teenuse osutamiseks ja sisaldama mõistlikku kasumit.

NOM esindaja A. Zaitsevi arvates võiks olla abonementtasu kulu- ja tuluarvestuses kajastuvad kuluartiklid ja nende %-line osakaal üldiselt järgmine, kui kliendid tinglikult maksaksid abonementtasu 90 krooni kuus: autoritasu [...]%, eksploatatsioonikulud koos püsikulude ja kõikide maksudega (käibemaks, palgad, sotsiaalmaks jne) [...]%, ja kasum [...]%.

Konkurentsiamet hinnanagu vastavalt STV 2002.a majandusaastaaruandele ja varasemate turuanalüüside käigus saadud andmetele oleksid STV kulud Maardus kaabelvõrgu teenuse pakkumisel, kui täispaketi kuutasu oleks 89 krooni järgmised: programmikulud vähemalt [...]%, võrguhooldus maksimaalselt [...]%, amortisatsioon [...]%, ja kasum [...]%.

Telset kaabelvõrgu teenuse müük Maardus toimub alla omahinna ja see nähtub ka tema poolt Konkurentsiametile esitatud kuluarvestuses, kui osutatava teenuse täispaketi hind

oleks 75 krooni. Abonenttasu kuluarvestuses ilma kasumita on Telset toonud järgmine jaotus: tööjõukulu [...] krooni, tasu programmide edastamise eest [...] krooni, muud eksploatatsioonikulud [...] krooni.

Telset, kui Maardus kaabelleviteenuse kaubaturul turguvalitseva ettevõtja kuluarvestuste kohaselt ei kata teenuse osutamisel täispaketi hind 30 krooni isegi programmide edastamise kulusid.

Arvestades eeltoodut ja juhindudes KonkS § 62 lg 2 p 3

teen ettekirjutuse, millega kohustan AS Telset lõpetama turguvalitseva seisundi kuritarvitamine, s.o lõpetama Maardus kaabelleviteenuse täispaketi müügi hinnaga, mis on tunduvalt alla omahinna ja kehtestama teenusele hinna, mis katab vähemalt teenuse osutamiseks vajalikud efektiivsed kulud, hiljemalt 01.10.2004

KonkS § 62 lg 3 kohaselt võib käesoleva ettekirjutuse täitmata jätmise korral määrata asendustäitmise ja sunniraha seaduses (RT I 2001, 50, 283; 94, 580) sätestatud korras sunniraha juriidilisele isikule kuni 100 000 krooni ja füüsilisele isikule kuni 50 000 krooni. Sunniraha võib määrata korduvalt.

Peeter Tammistu

Ettekirjutuse peale võib esitada kaebuse Tallinna Halduskohtule 30 päeva jooksul sellest teadasaamisest või päevast, millal oleks pidanud ettekirjutusest teada saama (halduskohtumenetluse seadustiku § 9 lg 1).